

HASTA GÜVENLİĞİNDE ENFEKSİYONLARIN KONTROLÜ VE İZOLASYON ÖNLEMLERİ

Dr. Nazan ÇALBAYRAM

**Bir hastanenin
yapmaması gereken
tek Őey
mikrop saçmaktır.**

**Florence Nightingale
(1820-1910)**

Hastane Enfeksiyonları

Nozokomiyal

- Hastane kökenli veya kaynaklı

~~Nazokomiyal~~

Hasta Güvenliđi Açısından Hastane Enfeksiyonları

- Önlenebilir tıbbi hatalar nedeniyle ölen hasta sayısı = 44.000-98.000/yıl
- Hastaneye yatan hastaların %5-15'inde hastane enfeksiyonu gelişiyor.
  - Üriner sistem enfeksiyonları
  - Cerrahi alan enfeksiyonları
  - Nozokomiyal pnömoni
- YBÜ hastalarının %25-50'sinde hastane enfeksiyonu gelişiyor.

Institute of Medicine Report,1999

Hastane Enfeksiyonları

Mali Yük

- **Amerika Birleşik Devletleri (ABD):**
  - 1995 yılında 4,5 milyar \$
  - 2001 yılında 7 milyar \$
  - >88.000 ölüm/yıl (1 ölüm/6 dakika)
- **İngiltere:**
  - 100.000 ölüm /yıl,
  - 1 milyar £/yıl
- **Türkiye:**
  - Yatış süresinde ortalama 10 gün uzama, ortalama 1500\$ maliyet, nozokomiyal infeksiyonlara bağlı mortalite %16

Emerg Infect Dis 1998;4:416-20.

J Chemother 1997;9:411-4.

Lancet 2003;361:2068-77.

Türkiye'de Hastane Enfeksiyonları

- Hastane enfeksiyonu (HE) hızları (hastane geneli)= %1-%8,6

Arman D. Hastane İnfeksiyonları Dergisi 1997;1:144-52.

- YBÜ'lerde HE hızları yüksek:

- Anestezi ve Reanimasyon YBÜ'de HE hızı= %51,8 (56,8/1000 hasta günü)

Erbay H, et al. Intensive Care Med 2003;29:1482-8.

- Nöroloji YBÜ'de HE hızı= %88,9 (84,2/1000 hasta günü)

Cevik MA, et al. J Hosp Infect 2005;59:324-30.

Türkiye'de Hastane Enfeksiyonları

- **YBÜ'lerde hastane enfeksiyonlarının prevalansı**
  - **Nokta prevalans çalışması (17 Şubat 2004)**
  - **En sık görülen enfeksiyonlar:**
    - **Pnömoni %45.5**
    - **Laboratuvar tarafından kanıtlanmış kan dolaşımı enfeksiyonu: %26**
    - **Üriner sistem enfeksiyonu %18**
  - **Etkenler:**
    - **P. aeruginosa: %12.3**
    - **Acinetobacter spp: %11.6**
    - **S. aureus %7.8**
    - **C. Albicans %5.2**
    - **Non-albicans candida %4.8**
    - **Bilinmiyor %34.2**

Hastane Enfeksiyonları-Kalite

- Hastane enfeksiyon (HE) hızları sağlıktaki en önemli kalite göstergelerinden biri olarak kabul edilmektedir.
- HE hızlarının kıyaslama (benchmarking) yapmak amacıyla kullanılabilmesi için standart tanımlar ve standart bir yöntem kullanılarak sörveyans yapılmalıdır.

**Her hastane enfeksiyonu
bir tıbbi hata mıdır?**

Hastane Enfeksiyonları Önlenebilir mi?

~~Hastane enfeksiyonlarının çoğu kaçınılmazdır,
sadece bir kısmı önlenbilir.~~

Aksi ispat edilmediği sürece **her hastane enfeksiyonu**, temel enfeksiyon kontrol kurallarına uyulduğu takdirde **önlenmesi mümkün olan bir tıbbi hata** olarak kabul edilmelidir.

*Institute of Medicine Report, 1999.
Ann Intern Med 2002;137:665-670.*

Enfeksiyon Kaynađı

- Hastanın kendi florası
- Diğer hastalar (enfekte, kolonize, taşıyıcı)
- Sağlık alışanları
- Kronik taşıyıcılar
- Tıbbi aletler
- Su, hava gibi çevresel faktörler
- Yiyecekler
- Hasta ziyaretçileri
- Vektörler

Çıkış Kapısı

(Enfeksiyöz etkenin kaynaktan yayıldığı yol)

- **Solunum sistemi:**

- Öksürük
- Hapşırık
- Konuşma
- Aspirasyon

- **Genitoüriner sistem:**

- Foley kateterler
- CYBH

- **Gastrointestinal sistem:**

- Feçes
- Kusma

- **Cilt/muköz membranlar**

- Yaralar
- Cilt kesikleri

- **Transplental**

- **Kan:**

- İğne batmaları
- Kan transfuzyonu

Bulaş yolu

(Enfeksiyöz etkenin kaynaktan duyarlı konağa geçiş yolu)

- Temas (Direkt veya indirekt)
- Hava yolu
- Damlacık
- Vektör aracılı

Giriş kapısı

(Etkenin duyarlı konağa ulaştığı yol)

- Solunum sistemi
- Genitoüriner sistem
- Gastrointestinal sistem
- Cilt/muköz membranlar
- Transplental
- Parenteral

Duyarlı Konak

- **Konak yanıtı**
  - Kolonizasyon
  - Asemptomatik taşıyıcı
  - Klinik hastalık
- **Konak yanıtını etkileyen faktörler**
  - Yaş
  - Altta yatan hastalık tablosu
  - Antibiyotik, kortikosteroid ya da immunsupresif ilaç kullanımı
  - İnvaziv girişimlerdir

Hastane Enfeksiyonları

- Hastalar hastaneye başvurduktan sonra gelişen ve başvuru anında inkübasyon döneminde olmayan veya hastanede gelişmesine rağmen bazen taburcu olduktan sonra ortaya çıkabilen enfeksiyonlar
- Genellikle hastaneye yattıktan 48-72 saat sonra ve taburcu olduktan sonra ilk 10 gün, ameliyat olanlarda 1 ay, protez uygulananlarda ise 1 yıl içinde gelişen enfeksiyonlardır.

Nosokomiyal Enfeksiyon Türleri

- 1. Ekzojen enfeksiyonlar:** Çapraz bulaş
- 2. Endojen (self-oto) enfeksiyonlar:**
Hastanın kendisinden kaynaklanır.
Hastane enfeksiyonlarının %30-50'sini oluşturur.

En Yaygın Görülen Nozokomiyal Enfeksiyonlar

- **Cerrahi alan enfeksiyonları**
- **Üriner sistem enfeksiyonları (katetere bağlı)**
- **Pnömoni (ventilatöre bağlı)**
- **Kan yoluyla ortaya çıkan enfeksiyonlar (kan transfüzyonu, IV tedavi içerikleri, vb.)**
- **IV kateter ya da invaziv işlemlere bağlı gelişen enfeksiyonlar**
- **Diğer**

Hastane Enfeksiyonlarının Kök Nedenleri Nelerdir?

Hastane Enfeksiyonlarınınin Muhtemel Sonuçları Neler Olabilir?

Enfeksiyon Kontrol Programı

**11.08.2005 tarihli 25903 sayılı Resmi Gazete'de
yayınlanan "Yataklı Tedavi Kurumları
Enfeksiyon Kontrol Yönetmeliđi"**

Enfeksiyon Kontrol Programlarının Amaçları

- **Hastayı korumak**
- **Sağlık çalışanlarını, ziyaretçileri ve hastane ortamındaki diğer insanları korumak**
- **Mümkün olan her durumda ilk iki amaca “maliyet etkin” bir şekilde ulaşmak**

Enfeksiyon Kontrol Programı Uygulamaları

- **El Hijyeni**
- **Standart Önlemler**
- **İzolasyon Önlemleri**
- **Eğitim**
- **Sürveyans**
- **Güncel kılavuzların takibi**
- **Uygun antibiyotik kullanımı**

Enfeksiyon Kontrol Programı

Bu programın uygulanmasından tüm hastane çalışanları, kontrolünden Enfeksiyon Kontrol Komitesi sorumludur.

Enfeksiyon Kontrol Komitesinde Kimler Vardır?

HASTANE ENFEKSİYONLARININ ÖNLENMESİ

- Standart önlemler
- Bulaşma yoluna yönelik önlemler
  - Temas önlemleri
  - Damlacık önlemleri
  - Solunum yolu önlemleri

TEMAS
İZOLASYONUNDA
KIRMIZI YILDIZ

DAMLACIK
İZOLASYONUNDA
MAVİ ÇİÇEK

SOLUNUM
İZOLASYONUNDA
SARI YAPRAK

STANDART İZOLASYON ÖNLEMLERİ

KAN VE VÜCUT SIVILARI VEYA
BÜTÜNLÜĞÜ BOZULMUŞ DERİ VE MUKOZA İLE
TEMASTAN ÖNCE ELDİVEN GİYİNİZ

İKİ HASTA BAKIMI ARASINDA
ELDİVEN DEĞİŞTİRİNİZ

YAPILACAK İŞLEM SIRASINDA SIÇRAMA İHTİMALİ VARSA **MASKE, GÖZLÜK VE
ÖNLÜK KULLANINIZ**

ELDİVEN ÇIKARILDIKTAN SONRA
ELLERİNİZİ YIKAYINIZ

KULLANDIĞINIZ İĞNELERİ
KILIFINA GEÇİRMİYİNİZ,
UCUNU BÜKMEYİNİZ,
DELİNMEYEN KAPLAR İÇERİSİNDE BİRİKTİRİNİZ

KAN VE VÜCUT SIVILARIYLA KİRLENEN
ÇARŞAF VE DİĞER MATERYALLERİ
ÖZEL TORBALARA KOYUNUZ

EKSUDATİF DERİ LEZYONUNUZ VARSA
EK ÖNLEMLER UYGULAMANIZ GEREKTİĞİNİ UNUTMAYINIZ

BU ÖNLEMLERİ
TÜM HASTALAR İÇİN UYGULAYINIZ

STANDART ÖNLEMLER

Hastanedeki tüm hastalara tanısına ve enfeksiyonu olup olmadığına bakılmaksızın, «tüm hastaların enekte kabul edilip» uygulanması gereken önlemlerdir.

STANDART ÖNLEMLER

- El hijyeni
- Eldiven giyme
- Maske-gözlük
- Koruyucu önlük
- Tıbbi atık yönetimi
- Sağlık personelinin korunması
- Çevresel kontrol
- Sterilizasyon ve dezenfeksiyon

EL HIJYENİ

hastane enfeksiyonlarını önlemede en etkili ve önemli yöntemdir.

ETKİLİ EL YIKAMA BASAMAKLARI

ALKOL BAZLI EL ANTİSEPTİĞİ

- Eldiven giymeden önce uygulanan alkol bazlı el antiseptiğinin tam olarak kurumuş olmasına dikkat edilmeli!
- Tam kuruma saĐlanana kadar eller ovalanmaya devam edilmeli
- Uçucu ve yanıcı olduğu unutulmamalı

ELDİVEN NE ZAMAN GİYİLİR?

- Kan ve/veya vücut sıvıları ile temas olasılığı durumunda
- Bütünlüğü bozulmuş cilt ile veya mukoza ile temas durumunda
- Temas veya sıkı temas izolasyonundaki hasta odasına girmeden önce steril olmayan temiz eldiven giyilmelidir.
- Eldivenler, önlük giyildiği durumlarda önlüğün kol manşetleri üzerine çekilmelidir.

KİŞİSEL KORUYUCU EKİPMAN KULLANIMI

İşlemler sırasında kan ve vücut sıvıları, salgılar, çıkartılar ile kirlenme olasılığında kullanılmalıdır.

Uygun Kullanım

- **Giyme sırası**

- ✓ Önlük
- ✓ Maske
- ✓ Gözlük-Yüz koruyucu
- ✓ Eldiven

- **Çıkarma sırası**

- ✓ Eldiven
- ✓ Gözlük-Yüz koruyucu
- ✓ Önlük
- ✓ Maske

Kontaminasyon En Az Olmalı !!!!

İZOLASYON

Hastanede yatan ve bulaşıcı hastalık tanısı /şüphesi olan hastalar, standart önlemlere ek olarak uygun izolasyon kategorisine göre izole edilmelidir.

- Temas izolasyonu
- Damlacık izolasyonu
- Solunum izolasyonu

Enfeksiyon Kontrolü ve Önlenmesinde Ebelik Aktiviteleri Nelerdir?

Sonuç olarak;

Enfeksiyon kontrolü, hasta bakımını iyileştirme ve sağlık çalışanlarının sağlığını korumaya odaklanmış bir kalite iyileştirme aktivitesidir.